

Nevzdávajte sa svojich práv! *Retain your rights!*

PRE TVORCOV INŠTITUCIONÁLNYCH POLITÍK

5 krokov k zavedeniu inštitucionálnej politiky zachovania autorských práv

KONTROLNÝ ZOZNAM

KROK 1 PRIPRAVTE SA

- ✓ **ZÍSKAJTE PREHLAD:** Informujte sa o autorskoprávnom rámci, zachovaní autorských práv, politikách používania verejných licencií (*open licensing*)^{*}, postupoch platných lokálne a globálne a požiadavkách svojich národných financovateľov výskumu. Snažte sa porozumieť postupom, výhodám a významu v oblasti zachovania práv a používania verejných licencií.
- ✓ **UČTE SA OD INÝCH:** Spojte sa s partnerskými inštitúciami, aby ste získali viac poznatkov o ich skúsenostiach, odporúčaných postupoch a výzvach. Zvážte založenie alebo zapojenie sa do fóra na výmenu nápadov. Prispôbte si odporúčané postupy z úspešných politik zachovania autorských práv a používania verejných licencií.
- ✓ **ZAMERAJTE SA NA SVOJU INŠTITÚCIU:** Zhodnoťte štruktúru a publikačné postupy svojej inštitúcie. Analyzujte inštitucionálnu politiku v oblasti práv duševného vlastníctva, publikovania, otvoreného prístupu/otvorenej vedy, snažte sa pochopiť vlastnícke vzťahy a preskúmajte svoje pracovné zmluvy. Preskúmajte, v ktorých vydavateľstvách publikujú vaši autori a overte ich usmernenia a politiky, a to vrátane vydavateľstiev svojej inštitúcie. Konzultujte so svojimi pracovníkmi, ktoré majú na starosti transformačné dohody (*read and publish agreements*). Obráťte sa na svojich inštitucionálnych poskytovateľov vydavateľských služieb vrátane univerzitných vydavateľstiev, opýtajte sa ich na vydavateľské zmluvy, požiadajte ich o zjednodušenie procesov publikovania výstupov výskumu a uprednostnenie verejných licencií.
- ✓ **SKÚMAJTE A ZJEDNODUŠUJTE:** Odvolajte sa na silné zdroje alebo ich prispôbte, pričom zaistíte konzistentnosť so štandardnou terminológiou. Formulujte informácie tak, aby bol ich zmysel jednoduchý a jasný.

^{*}Pozn. prekl.: V anglicky hovoriacich krajinách sa používa termín *open licesing/open licenses*, v slovenskom prostredí sa používa termín verejná licencia, ktorá je definovaná v autorskom zákone č. 185/2015 Z. z. v § 76.

KROK 2 DISKUTUJTE

- ✓ **ZAPOJTE VŠETKÝCH RELEVANTNÝCH AKTÉROV:** Vypracujte stratégiu zapojenia všetkých aktérov, ktorí budú hnacou silou zmien v oblasti zachovania autorských práv a používania verejných licencií. V rámci svojej inštitúcie identifikujte kľúčových aktérov, ktorí sa zaoberajú zachovaním práv súvisiacimi s publikovaním a používaním verejných licencií. Ide napríklad o oddelenia pre výskum, tvorbu politik, prorektorov pre výskum a vzdelávanie, podporné služby pre výskum, právne služby, univerzitné vydavateľstvá, iní inštitucionálni vydavatelia, odbory a knižnicu. Načúvajte ich potrebám.
- ✓ **PORAĎTE SA S PRÁVNICKMI:** Poradte sa s právnikmi, špecialistami na autorské právo, ako lepšie zabezpečiť viac publikačných práv pre svojich autorov/inštitúciu v kontexte miestnych predpisov a nariadení stanovením podmienok a preskúmaním toho, ako toto stanovisko jasne oznámiť vydavateľom.
- ✓ **VYTVORTE RIADIACU SKUPINU:** Zvážte vytvorenie strategickej skupiny na riadenie procesu a zaistenie toho, že všetci kľúčoví aktéri budú vypočutí a zapojení do procesu.

KROK 3 PUSTITE SA DO PRÁCE

- ✓ **VYPRACUJTE NÁVRH POLITIKY:** Pri vypracovaní politiky vychádzajte z odporúčaných postupov a existujúcich politik, ak je to vhodné, a do jej tvorby zapojte zástupcov kľúčových aktérov. Zabezpečte súlad politiky s cieľmi a víziou inštitúcie a ďalšími súvisiacimi inštitucionálnymi politikami alebo národnými politikami a stratégiami otvorenej vedy.
- ✓ **SPOLUPRACUJTE:** Zorganizujte workshopy pre výskumníkov, kde im predstavíte svoje argumenty, vypočujete si ich obavy s cieľom vypracovať podrobný návrh politiky. Využite túto príležitosť na informovanie výskumníkov o problematike autorského práva, aby vo svojom úsudku nevychádzali z nesprávnych informácií alebo neopodstatnených obáv.
- ✓ **ŠTANDARDIZUJTE TERMINOLÓGIU:** Spolupracujte s partnermi, zástancami otvoreného prístupu a vydavateľmi na prijatí konzistentnej terminológie súvisiacej s autorským právom a používaním verejných licencií. Postupujte podľa národných usmernení. Ak neexistujú, preskúmajte, ako by sa dali kolaboratívne vypracovať v prospech verejnosti vo vašej krajine alebo regióne.

KROK 4 IMPLEMENTUJTE

- ✓ **PEDSTAVTE STRATÉGIU:** Po vypracovaní politiky, navrhňte plán implementácie s podrobnými informáciami o tom, kto, kedy a ako politiku zavedie a implementuje.
- ✓ **INFORMUJTE:** Vytvorte komunikačnú stratégiu s cieľom informovať všetkých aktérov o novej politike, jej prínosoch a o tom, ako sa ich dotýka.
- ✓ **POSKYTUJTE SYSTÉM PODPORY:** Rozvíjajte existujúce podporné služby spolu s knižnicami, ak je to možné, s cieľom pomôcť výskumníkom s praktickými etickými, právnymi či technickými otázkami.
- ✓ **POSKYTUJTE STABILNÉ PORADENSTVO:** Zabezpečte, aby výskumné pracoviská, univerzitné knižnice a akademické oddelenia používali jednotnú terminológiu pri poskytovaní poradenstva autorom v súvislosti s zachovaním autorských práv a používaním verejných licencií.

KROK 5 MONITORUJTE POKROKY

- ✓ **STANOVTE CIEĽ POLITIKY:** Čo chcete dosiahnuť svojou politikou? Zvážte, ako to budete hodnotiť/merať.
- ✓ **ŽIADAJTE SPÄTNÚ VÄZBU:** Nastavte mechanizmy na získanie spätnej väzby od vedcov, učiteľov a iných aktérov k vplyvu politiky a ťažkostiam, ktoré prináša.
- ✓ **PRAVIDELNE REVIDUJTE:** Politiku pravidelne prehodnocujte a aktualizujte na základe vyvíjajúcich sa potrieb, spätnej väzby a zmien v širšom akademickom a publikačnom prostredí.
- ✓ **MONITORUJTE DODRŽIAVANIE:** Nastavte procesy na jednoduché monitorovanie dodržiavania politiky a zvážte možnosti, ako motivovať k dodržiavaniu odporúčaných postupov.